

znanstvo, to je, krasnoslovje in pevoslovje učiti. Zraven tega je gotovo, de pri dobrim učilu nauk slovenske slovnice šolarjem tudi učenje nemške slovnice po mnogim zljajšati in mikavniši storiti zamore; zakaj, če se pri njih poglavitni razlogi slovenske slovnice, ki jih zavoljo svojiga znanja z jezikom veliko lažje razumejo, naprej pošljejo, jih to le k ložjemu umenju nemške slovnice pripravljajo, in mnogi razločki in odstopki obeh jezikov od eden drugiga, ktere jim učenik pri priložnosti razlaga, postavim: de Nemci svoje imena s členom, Slovenci brez člena sklanjajo, — de Nemci štiri, Slovenci šest sklonov, in zraven enojniga in množniga tudi še dvojno število imajo, potem de se slovenski glagoli po mnogih ličinah (Formen) spreminjajo, od kterih si Nemec brez posebniga poduka clo nobeniga zapopadka storiti ne more i. t. d. — bodo take zlage in primere brez dvoma tudi k mikavnosti učenja obeh jezikov pripomogle. — K vsimu temu še pristopi, de sedaj tudi visoka vladija učenje domačiga jezika v malih šolah ne samo dovoli, ampak clo veleva; pa tudi poprej se je moglo pri nas zmiraj s slovenskim začeti, de so se takó otroci od znaniga do neznaniga višej peljati zamogli.

Toraj ni zapopasti, kakó de pisavci slovensko slovnico iz malih šol popolnoma izgnano imeti hoče. — Edino tolažljivo, kar predej vpeljani odstavek v sebi ima ali imeti zamore, je to, de le *utopistam*, — kar v prvovirnim greškem pomenu nobenokrajnike ali take pomeni, ki jih v nobenim kraju ni — z vojsko žuga. Upati smemo, de bo ta stavk pisavca v tem edinim in prerokovavnim pomenu obveljal, in de se tem, ki drugači mislijo, na nobenim kraju ne bo treba ne vojske, ne zmage nasprotnikov bati.

Na zadnje nam pri tem pomenku od omike slovenskiga jezika še en bistveni nabadik ostane, namreč vprašanje od njegove terminologične ali imenstevne omike. Zakaj pri vsakim jeziku se mora, kadar je od njegove omike govorjenje, dvojna, namreč slovijska in imenstevna ali vedoslovna omika razločiti. Ko bi pisavci pri svoji pravdi ne bil tega bistveniga razločka zgrešili, bi se ne bil nikdar v tako nerodno sklepanje zapledel.

Kar tedaj slovijsko omiko našiga jezika zadene, jo zamoremo, kakor smo poprej govorili, po pravici za doveršeno spoznati. — Tode drugači mora biti odgovor na vprašanje od imenstvine ali vedoslovne omike našiga jezika. Zakaj imenstvena omika se zamoro kakimu jeziku še le tedaj prisoditi, kadar svoje lastno, to je, iz domačih korenin speljano imenstvo ima. Tega pa slovenskimu jeziku do sedaj — če ne popolnoma, saj večidel še majnka, kakor je to iz bukev in časopisov, kolikajn od učenih reči govore, razvidno. Zakaj večidel se slovenski pisavci — če nekte male, vendar hvalevredne nasprotne poskušnje snamemo — po izgledu Nemcov, Francozov, Lahov, in drugih Slavjanskih narodov, greško-latinskiga imenstva poslužijo. — Tode sedaj se vpraša: ali se sme slovenski jezik zavolj tega, ker se ptujiga imenstva posluži, v primeri do drugih omikanih jezikov, za neomikaniga obsoditi? — Če se nemški, francoski, laški jezik i. t. d. desiravno vsi ptuji in ravno tisto imenstvo rabijo, za omikane imajo, se mora z enako pravico tudi slovenski za omikaniga soznati; ali pa se mora po ravno tisti sodbi — vsim omika odreči.

Ta okoljšina, de je pisemstvo slovenskiga jezika še malo obsirna, in de od slovenskih pisavcov še niso vse imenstvine besede rabljene bile, v ti reči nič ne spremeni, ker ja potim, ko je ptuje imenstvo sploh dovzeto, od vsaciga pisavca brez težave rabljeni

biti zamorejo; ker k njih rabi v slovenskim jeziku nič drugiga treba ni, kakor slovenkiga izhoda, kteriga jim vsak otrok dati vé. De od tega en izgled donešemo, postavimo na priliko, de bi nasledne učenostne ali vedoslovne imena, namreč: *actualis*, *habitualis*, *concretio*, *abstractio*, *heraldica*, *hydraulica* etc. dozda še od nobeniga slovenskiga pisavca ne rabljene bile: — ali bi jih ne mogel v prihodnje vsak, kaderkoli bi jih potreboval, s samim spremenam njih končine ravno tako lahko v slovenski, kakor Nemci v nemški jezik prenesti, brez razločka, ali so tistokrat, ali še nobenkrat rabljene bile? — Kar pa njih zapopadnost ali umevnost od strani bravcov zadevane, ni ona v slovenskim nič bolj kakor v nemškem ali drugim jeziku s tim pogojena, de so bravci v greškem in latinskem jeziku izučeni. Potim takim bi zamogel slovenski pisavci, kteri bi potrebne vednosti poklica imel, še dans „komentar (razlago) občjiga grajanskiga zakonivnika“ ali pa „ideje za mimiko“ (vide za mutoslovno vednost) ravno tako v slovenskim jeziku pisati, kakor sta jih dvorni svetovavci Cajler (Zeiler) in učenik Engel v nemškem pisala.

(Konec sledi.)

Novičar iz Ljubljane.

V pondeljnik popoldne je prišel po železnici iz Dunaja naš deželni poglavar s svojo rodovino v Ljubljano, kjer je bil z velikim veseljem sprejet. Zvečer je igrala narodska straža pred njegovim stanišem. Danes je v gledišu slovenska igra s petjem, njemu na čast, in kar se bo skupilo, pride v dar poslednjim pogorelcem na Krajskim in po povodnji poškodovanim spodnjim Štajercem. — Začasna srenjska postava za Ljubljansko mesto je prišla te dni od ministerstva poterjena v Ljubljano. — Gosp. Dr. Havška, vojaški zdravnik v Ljubljani, je zavolj velicih zaslug v tukajšnji vojaški bolnišnici, — naš rojak, gosp. Dr. Bakeš, c. k. zdravnik v Istrii zavolj pridniga obnašanja pri koleri in legarju v Istrii, prejela od cesarja zlati Franc-Jožefov križ za zasluge, kirurg Waczulik pa sreberni. — Gosp. Dr. Klun je za dobre svete, ki jih je zastran obdelovanja nerodovitniga Krasa v nemškem Ljubljanskim časopisu razodel, od g. predsednika Teržaške srenje prejel pohvalno pismo s obljubo, de bo ondašnja srenja to reč po vrednosti prevdarila.

Novičar iz mnogih krajev.

Colne meje med Ogerskim, Horvaškim, Slavonskim in Erdeljskim in med drugimi avstrijskimi deželami so po cesarskim ukazu od 7. tega mesca vzdignjene, takó, de se goveja živina že zde iz ene dežele v drugo brez cola sme gnati. 1. oktobra pa bojo vse reči in vse blago brez cola sèm ter tje šle, samo tobak in sol še ne, toljko časa, de se bo tudi ta reč takó poravnala, kakor je deržavni dohodki potrebujejo. Deržavna kasa zgubi scer po ti odpravi pol četerti milijon, pa ministerstvo upa, de ta zguba se bo po prihranjenih stroških, ki so dozda bili za colne vradnike in colništva sploh, obilo poplačala. — Na Ogerskim se pripravljajo čudna velika pravda; 200,000 judov se mora po verjetnih pismih ali po pričbah do 1. vel. serpana skazati, de se niso Ogerskiga punta nikakor vdeležili, scer bojo mogli denarno kazin plačati. — Ker so jeli sèm ter tje clo pošne marke namest denarja rabiti, je prišla ojstra prepoved te nepristojnosti. — Ministerstvo kmetijstva je naročilo iz Portugala novo travo za živinsko klajo, ki se Serradella imenuje; če se bo poterdila, jo bomo tudi mi dobili. — V politiskih rečeh ni ta teden po svetu nič posebniga noviga.